

Izmjene Kaznenog zakona - od znatnog ublažavanja do znatnog pooštrenja kaznenopravne represije

Grozdanić, Velinka; Škorić, Marissabell

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2006, 27, 821 - 848**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:327784>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

IZMJENE KAZNENOG ZAKONA – OD ZNATNOG UBLAŽAVANJA DO ZNATNOG POOŠTRENJA KAZNENOPRAVNE REPRESIJE

Dr. sc. Velinka Grozdanić, redovita profesorica
Dr. sc. Marissabell Škorić,
znanstvena novakinja – viša asistentica
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci

UDK: 343.2(497.5)(094.5)
Ur.: 18. listopada 2006.
Pr.: 13. studenog 2006.
Pregledni znanstveni članak

U radu se analiziraju temeljne karakteristike i odnos između dviju značajnih reformi kroz koje je prošlo hrvatsko kazneno zakonodavstvo u posljednjih deset godina. Iz analize jasno proizlazi da je prva reforma na normativnom nivou išla u pravcu ublažavanja represije, dok je druga reforma u potpunosti išla u suprotnom pravcu i znatno pooštrila represiju.

Rezultati analize upućuju na zaključak da zakonodavac nema jasnu i dosljednu strategiju kod propisivanja kaznenopravne represije te da pooštrenje represije u mjeri i na način kako je to učinjeno u drugoj reformi nije bilo nužno jer je i prije ove reforme zakon ostavljao dovoljno prostora za izricanje težih kazni.

Ključne riječi: *reforme materijalnog kaznenog zakonodavstva, kaznenopravna represija.*

1. Uvod

U posljednjih deset godina hrvatsko materijalno kazneno zakonodavstvo obilježile su dvije značajne reforme. Prva reforma, ona iz 1997. godine rezultirala je znatnim promjenama dotadašnjeg, od bivše države preuzetog zakonodavstva i usvajanjem novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva¹ (u daljnjem tekstu: prva reforma ili novo hrvatsko kazneno zakonodavstvo). Druga reforma okončana je 2006. godine usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona² (u daljnjem tekstu: druga reforma).³

¹ Kazneni zakon, Narodne novine, 110/1997.

² Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, 71/2006.

³ Između prve i druge reforme bila je još jedna značajna reforma koja je rezultirala usvajanjem opsežnog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine, 111/2003.). Kako je taj Zakon Ustavni sud ukinuo (Odluka Ustavnog suda o ukidanju Zakona o izmjenama i dopunama

Prvu reformu materijalnog kaznenog zakonodavstva obilježilo je donošenje novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva koje se temeljilo na ograničenju kaznenopravne represije, afirmaciji novčane kazne, proklamiranju načela individualizacije i alternativnih sankcija kao zamjena za kaznu zatvora, a sve u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim trendovima. U posebnom dijelu Kaznenog zakona došlo je do smanjenja kaznenih okvira na način da su se u velikom broju slučajeva smanjile gornje mjere kazne, a kod određenog broja kaznenih djela smanjena je i najmanja mjera kazne. Suprotno tome, glavno obilježje druge reforme hrvatskog kaznenog zakonodavstva je pooštavanje zakonom propisane represije što se ogleda kroz izmjenu općih odredaba Kaznenog zakona i kroz propisivanje kaznenih okvira u posebnom dijelu. Tako je u cilju pooštavanja zakonske kaznenopravne represije zakonodavac izmijenio 129 kaznenih okvira, što je 18,15% od ukupnog broja propisanih kazni za sve inkriminacije.

U nastavku će se analizirati temeljne karakteristike i odnos između prve i druge reforme hrvatskog kaznenog zakonodavstva te pitanje je li usvojeno pooštrenje kaznenopravne represije, koje karakterizira drugu reformu, bilo opravdano i nužno u mjeri u kojoj je poduzeto.

2. Temeljne izmjene hrvatskog kaznenog zakonodavstva kroz prvu i drugu reformu

2.1. Prva reforma – ublažavanje represije

Među temeljnim postavkama kaznenog zakonodavstva iz 1997. bilo je ograničenje kaznenopravne prisile kao obveze koja proizlazi iz međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima, Ustava RH i tumačenja pojma pravne države ili vladavine prava.⁴ Pored toga, tendencija izricanja sve blažih kazni po vrsti i mjeri i osobito njihovo zamjenjivanje nepunitivnim sankcijama bila je uočljiva u sudskoj praksi europskih država pa se može reći da je redukcija kaznenopravne prisile bila europski trend kontinuirane tendencije ublažavanja kaznenopravne represije i kaznenopravnih sankcija. U novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu ograničenje kaznenopravne prisile ostvareno je, između ostalog, uvođenjem načela određenog trajanja svih kaznenopravnih sankcija, uklanjanjem prijašnje mogućnosti pooštavanja kazne u slučaju višestrukog povrata, uvođenjem mogućnosti zamjene kratkotrajnih kazni zatvora radom za opće dobro na slobodi

Kaznenog zakona, Narodne novine, 190/2003.), može se govoriti samo o pokušaju reforme kaznenog zakonodavstva. O ovoj reformi i reakcijama koje je izazvao pokušaj pooštrenja represije više vidi u: Novoselec, P., *Temeljne crte novele Kaznenog zakona od 9. srpnja 2003.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 10., br. 2/2003., str. 264-265. i u prikazu s II. Interkatedarskog sastanka nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2002.

⁴ Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Zagreb, travanj 2006. (u daljnjem tekstu: Konačni prijedlog), str. 26.

te afirmacijom novčane kazne koja se učestalije nego do tada propisivala kao alternativa s kaznom zatvora.⁵

Prilikom stvaranja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva morali su se ocijeniti postojeći kazneni okviri za preuzeta kaznena djela i uspostaviti novi kazneni okviri za nova djela tako da odgovaraju načelu zakonitosti i načelu individualizacije. Propisivanje kazni za pojedina kaznena djela temeljilo se na dotadašnjoj dugogodišnjoj sudskoj praksi u Republici Hrvatskoj i stranim uzorima na način da se u znatnom broju slučajeva smanjivao posebni maksimum te u određenim slučajevima i posebni minimum. Prva reforma imala je izraženu tendenciju da kazneni okviri budu dovoljno široki radi mogućnosti individualizacije i da se istodobno izbjegava preveliki broj težih i lakših oblika pojedinog kaznenog djela. Budući da kazneni okviri ne smiju biti preširoki, jer praksa pokazuje kako se u pravilu iskorištava samo donja polovica raspona zatvorske kazne, u znatnom broju slučajeva smanjivao se posebni maksimum u odnosu na dotadašnje kazne. Osim toga, veliki postotak ublažavanja dotadašnjih kazni utjecao je i na smanjenje posebnih minimuma u određenim slučajevima.⁶

Nema nikakve sumnje da je novo hrvatsko kazneno zakonodavstvo iz 1997., ublažavanjem represije na normativnom nivou, nastojalo kazne usuglasiti sa suvremenim kaznenim zakonima, ali i s kaznenom politikom naših sudova.

2.2. Druga reforma – pooštrenje represija

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona 2004. godine,⁷ započela je najnovija reforma hrvatskog materijalnog kaznenog prava, koja je okončana u listopadu 2006., kada su stupile na snagu posljednje izmjene i dopune Kaznenog zakona.⁸

Usvojenim izmjenama u općem dijelu Kaznenog zakona mijenjaju se odredbe o zastari kaznenog progona i zastari izvršenja kazni, smanjenoj ubro-

⁵ Kazneni zakon iz 1997. godine sadrži odredbu po kojoj se za kaznena djela za koja je propisana zatvorska kazna bez posebnog minimuma, a s najvišim posebnim maksimumom od 3 godine kao alternativna kazna može izreći i novčana kazna (članak 53. stavak 6.). Ovom odredbom uvedena je mogućnost novčanog kažnjavanja kod gotovo trećine kaznenih djela (31,4% svih inkriminacija) što je tri puta više u odnosu na mogućnosti novčanog kažnjavanja koje su postojale prije uvedene odredbe.

⁶ Horvatić, Ž., *Novo hrvatsko kazneno pravo*, Zagreb, 1997., str. 309.

⁷ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine, 105/2004.

⁸ Prilikom oblikovanja ovih izmjena uzete su u obzir predložene promjene u Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2003. kojeg je Ustavni sud ukinuo, stajališta Interkatedarske sjednice pravnih fakulteta održane u Osijeku 2002., referati i rasprave s XVI. savjetovanja Udruženja za kazneno pravo i praksu te niz drugih pismenih i usmenih prijedloga. Uz navedeno, značajnu ulogu u oblikovanju najnovijih promjena imalo je istraživanje o odnosu između zakonom propisane i primijenjene represije prema počiniteljima kaznenih djela koje je 2004. godine provela Akademija pravnih znanosti Hrvatske i Hrvatsko udruženje za kazneno pravo i praksu. Konačni prijedlog, str. 23. O rezultatima istraživanja odnosa zakonske i sudske politike kažnjavanja vidi: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11., 2/2004.

jivosti, kazni zatvora, uvjetnom otpustu, ublažavanju kazne, stjecaju kaznenih djela, uvjetnoj osudi, sigurnosnim mjerama te oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. U pravcu pooštrenja represije ograničene su dosadašnje mogućnosti ublažavanja kazne i izricanja uvjetne osude. Usvojene izmjene odvajaju i razlikuju zakonsko i sudsko ublažavanja kazne što u punoj mjeri dolazi do izražaja u novim granicama za ublažavanje kazne kod teških i najtežih kaznenih djela. Pooštavanje zakonom propisane represije kroz odredbe o ublažavanju očituje se u postavljanju većih ograničenja za sudsko ublažavanje kazne propisivanjem viših donjih granica ublažavanja kod težih kaznenih djela.⁹ Za razliku od prijašnje regulative, koja je omogućavala primjenu uvjetne osude i u slučajevima kada je sudac smatrao da osobito olakotne okolnosti opravdavaju izricanje uvjetne osude, usvajanjem najnovijih izmjena Kaznenog zakona ovakva mogućnost više ne postoji. Naime, temeljem usvojenih izmjena o uvjetnoj osudi prema počinitelju kaznenog djela za koje je popisana kazna do 10 godina zatvora uvjetna osuda se može izreći samo ako su primijenjene odredbe o zakonskom ublažavanju kazne. U posebnom dijelu Kaznenog zakona za pojedina kaznena djela pooštrena je zakonska represija bilo ukidanjem alternativno propisane novčane kazne, bilo povišenjem posebnog minimuma kazne zatvora uz zadržavanje dosadašnjeg maksimuma, bilo povećanjem maksimuma uz dosadašnji minimum ili povišenjem obje mjere.

2.3. Komparativni prikaz izmjena kaznenih okvira kroz prvu i drugu reformu

Kako bi se cjelovito sagledala zakonska kaznena politika u RH od njenog osamostaljenja do danas, u tablici 1. koja je sastavni dio ovog rada, (v. prilog na kraju rada) daje se komparativni prikaz raspona propisanih kaznenih okvira za sva kaznena djela kod kojih je najnovijom reformom pooštrena kaznenopravna represija.¹⁰ Usporedili smo zakonska rješenja iz posebnog dijela Kaznenog zakona (kaznene okvire) prije donošenja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva,¹¹ ona sadržana u novom kaznenom zakonodavstvu iz 1997. te

⁹ Više o tome vidi Mrčela, M., *Ublažavanje kazne prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12., br. 2/2005. str. 425–440.

¹⁰ Iz analize su izostavljena kaznena djela kod kojih je kaznenopravna represija ublažena. Naime, suprotno općoj klimi pooštrenja kaznenopravne represije koja u bitnome karakterizira drugu reformu, kod kaznenih djela uvrede (čl. 199. st. 1. i 2.), klevete (čl. 200. st. 1. i 2.) i iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika (čl. 201. st. 1. i 2.) došlo je do ublažavanja represije. Kod navedenih kaznenih djela izostavljena je kazna zatvora i kao jedina sankcija ostavljena novčana kazna.

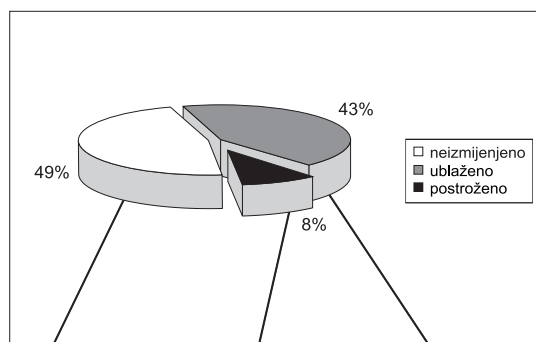
¹¹ Nakon osamostaljivanja Republika Hrvatska donijela je Zakon o preuzimanju Krivičnog zakona SFRJ. Tome je zakonu novelom od 22. prosinca 1992. promijenjen naziv u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, pročišćeni tekst, 31/1993.), u daljnjem tekstu: OKZRH. Uz taj zakon, u RH se primjenjivao i Krivični zakon SR Hrvatske kojem je novelom od 22. veljače 1992. godine promijenjen naziv u Krivični zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, pročišćeni tekst 32/1993.), u daljnjem tekstu: KZRH. Oba ova zakona izmijenjena su novelama od 29. ožujka 1996. godine (Narodne novine, 28/1996.).

konačno, rješenja usvojena u posljednjoj reformi hrvatskog kaznenog zakonodavstva okončanoj 2006.¹²

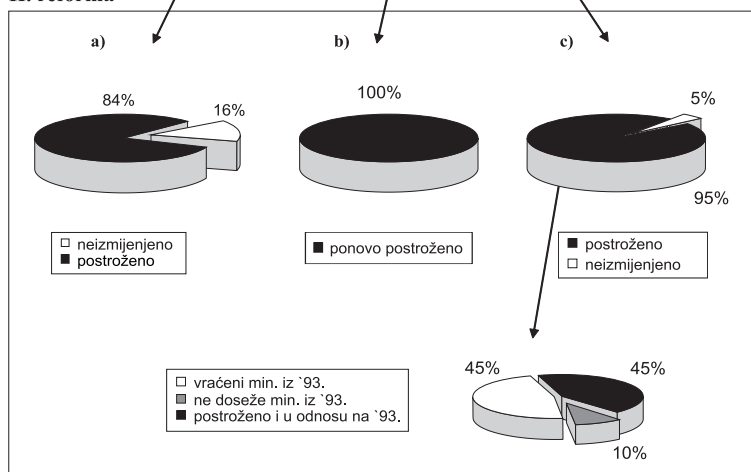
Na slikama 1. i 2. grafički su prikazani posebni minimumi za one inkriminacije kod kojih je druga reforma pooštrila represiju, uz napomenu da je usporedba rađena samo kod onih inkriminacija, (102 inkriminacije od ukupno 129) čiji se sadržaj nije promijenio u mjeri da predstavlja novo kazneno djelo.

Slika 1. prikazuju učinke prve reforme u odnosu na posebne minimume za 102 inkriminacije. Slika 2. prikazuju učinke druge reforme za iste inkriminacije na način da se zasebno prikazuju posebni minimumi koji su prvom reformom ostali neizmijenjeni (slika 2a), zatim oni koji su bili postroženi (slika 2b) i konačno oni koji su prvom reformom bili ublaženi (slika 2c).

Slika 1.
I. reforma

Slika 2.
II. reforma

¹² Ovdje valja ukazati na okolnost da je novo hrvatsko kazneno zakonodavstvo propisalo neka nova kaznena djela te unijelo promjene u dotadašnjim opisima kaznenih djela na način da su učinjene određene redakcijske, jezične i sadržajne promjene. Iako su u potonjem slučaju sadržaji pojedinih kaznenih djela izmijenjeni oni se ne bi trebali smatrati novim kaznenim djelima u našem pravu i stoga je raspon kazni kod takvih kaznenih djela predmet analize u ovom radu.

Iz navedenog grafičkog prikaza uočava se sljedeće:

Prvom reformom posebni minimum je ublažen kod 44 inkriminacije (43%), dok je kod njih 8 (8%) postrožen. Kod preostalih 50 inkriminacija (49%) donji minimum je ostao neizmijenjen (slika 1).

Na slici 2.a prikazane su inkriminacije čiji posebni minimumi nisu bili predmet prve reforme. Međutim, drugom reformom je kod 42 inkriminacije (84%) posebni minimum postrožen. Kod preostalih 8 inkriminacija (16%) postrožen je posebni maksimum, dok je donja mjera kazne ostala i dalje neizmijenjena.

Slika 2.b prikazuje inkriminacije čiji je posebni minimum dva puta postrožen – i u prvoj i u drugoj reformi. Radi se o sljedećim kaznenim djelima: Međunarodni terorizam (čl. 169. st. 1.), Spolni odnošaj s nemoćnom osobom (čl. 189. st. 1.), Spolni odnošaj s djetetom (čl. 192. st. 1.), Zadovoljavanje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom (čl. 194.), Napuštanje djeteta (čl. 212.), Iznuda (čl. 234. st. 1.), Ucjena (čl. 235. st. 1.) i Onečišćenje okoliša (čl. 250. st. 2.).

Slika 2.c prikazuje promjene posebnog minimuma kod inkriminacija kojima je prvom reformom minimum ublažen. Kod gotovo svih inkriminacija posebni minimum sada je postrožen. Naime, od 44 kaznena okvira kojima je prvom reformom ublažen minimum, sada je kod 42 taj minimum postrožen. Dakle, samo kod dvije inkriminacije ostavljena je ista donja granica. Za 19 inkriminacija to znači u potpunosti vraćanje na staro, odnosno ponovno izjednačavanje njihove donje mjere kazne s onom iz 1993. Kod 19 inkriminacija kojima je 1997. ublažen posebni minimum, sada je izmijenjen na način da je stroži nego što je bio 1993. Kod preostale 4 inkriminacije posebni minimum, iako sada postrožen, još je uvijek blaži od onog iz 1993.

S obzirom na to da se glavna karakteristika druge reforme glede posebnog dijela Kaznenog zakona odnosi na povišenje donje mjere kazne, slijedi tabelarni prikaz slike 2.c kako bi se dobio potpuni uvid o kojim se kaznenim djelima radi.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
91.	Teško ubojstvo	najmanje 10 g. ili zatvorom do 20 g.	najmanje 8 g. ili dugotrajni zatvor	najmanje 10 g. ili dugotrajni zatvor
96.	Sudjelovanje u samoubojstvu stavak 4.	od 6 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
99.	Teška tjelesna ozljeda stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 8 g.	od 6 mj. do 3 g. od 1 g. do 8 g.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
100.	Tjelesna ozljeda na mah stavak 2.	6 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
101.	Tjelesna ozljeda iz nehaja stavak 2.	od 6 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
105.	Napuštanje nemoćne osobe stavak 2.	od 1 g. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
125.	Otmica stavak 1. stavak 2.	od 1 g. do 10 g. najmanje 3 g.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 5 g. od 3 g. do 10 g.
155.	Kažnjavanje za najteže oblike k. d. protiv RH stavak 2.	najmanje 8 g. / najmanje 10 g. ¹³	najmanje 5 g.	najmanje 10 g.
173.	Zlouporaba opojnih droga stavak 4.	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g.	od 1 g. do 5 g.
190.	Prisila na spolni odnošaj	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g.
208.	Kršenje obiteljskih obveza stavak 1.	od 3 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
209.	Povreda dužnosti uzdržavanja stavak 2.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
213.	Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe stavak 3.	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g.	od 1 g. do 5 g.
215.	Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta ili maloljetne osobe stavak 2.	od 3 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.

¹³ Kazneno djelo iz članka 155. Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH bilo je obuhvaćeno člankom 118. OKZRH i člankom 244. KZRH.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
216.	Krađa stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
224.	Prijevара stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
233.	Lihvarski ugovor stavak 1. stavak 2.	do 5 g. i NK do 3 g. i NK	NK ili do 1 g. NK ili do 1 g.	od 1 g. do 3 g. od 1 g. do 3 g.
240.	Nesavjesno liječenje stavak 1. stavak 2.	do 3 g. do 3 g.	NK ili do 2 g. NK ili do 2 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.
242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela stavak 1.	6 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
243.	Nepružanje medicinske pomoći	do 3 g.	NK ili do 2 g.	od 6 mj. do 3 g.
272.	Izazivanje prometne nesreće stavak 3.	najmanje 3 g.	od 1 do 10 g.	od 3 g. do 10 g.
273.	Nepružanje pomoći osobi koja je teško tjelesno ozlijeđena u prometnoj nesreći stavak 1. stavak 2.	do 1 g. od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 1 g. NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.
291.	Nesavjesno gospodarsko poslovanje stavak 1.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
301.	Pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela stavak 1. stavak 2.	do 3 g. do 3 g.	NK ili do 3 g. NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.
303.	Davanje lažnog iskaza stavak 1. stavak 2. stavak 3.	do 3 g. do 3 g. od 1 g. do 10 g.	NK ili do 3 g. NK ili do 3 g. od 3 mj. do 5 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ¹⁴ od 6 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.

¹⁴ Ovo kazneno djelo bilo je predmet prve faze druge reforme poduzete 2004. godine.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
304.	Sprječavanje dokazivanja stavak 2.	do 1 g.	NK ili do 1 g.	od 3 mj. do 3 g.
319.	Sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada služenu osobu stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 1 g.	od 3 mj. do 3 g.
321.	Pozivanje na otpor stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
327.	Uništavanje ili prikrivanje arhivske građe stavak 1.	do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
332.	Dogovor za počinjenje kaznenog djela	do 1 g.	NK ili do 1 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ¹⁵ NK ili do 3 g.
333.	Udruživanje za počinjenje kaznenih djela stavak 3.	do 1 g.	NK ili do 1 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ¹⁶ NK ili do 3 g.
335.	Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari stavak 1.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
337.	Zlouporaba položaja i ovlasti stavak 1.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
347.	Primanje mita stavak 1. stavak 2.	od 1 g. do 10 g. od 6 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 3 mj. do 3 g.	od 1 g. do 8 g. od 6 mj. do 5 g.
348.	Davanje mita stavak 1.	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.

¹⁵ Vidi supra, bilj. 14.

¹⁶ Vidi supra, bilj. 14.

Iz ovog tabelarnog prikaza vidljivo je da su kod kaznenih djela za koja je kao gornja mjera propisana kazna zatvora do 3 godine usvojene promjene minimuma na način da se dosadašnja novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora. Bitno je napomenuti da gotovo polovica izmjena otpada upravo na takva kaznena djela. Kod gotovo zanemarivog broja tih kaznenih djela ostavljena je mogućnost izricanja novčane kazne kao glavne kazne.¹⁷ Uzrok "odricanja" od novčane kazne vjerojatno treba tražiti u primjeni odredaba o novčanoj kazni u sudskoj praksi. Novčana kazna u našem pravu, kao i u drugim suvremenim kaznenim zakonodavstvima, temelji se na modelu dnevnih dohodaka. Prema tom modelu novčana kazna propisuje se u dnevnim dohodcima osobe prema kojoj se primjenjuje. Nastojanje da se novčanom kaznom uvažavaju financijske prilike počinitelja kaznenog djela opće je prihvaćena formula,¹⁸ koja ima izvanredne prednosti u odnosu prema klasičnom sustavu fiksnih kazni.¹⁹ Na žalost, ovaj sustav propisivanja novčanih kazni nije saživio u našoj praksi i upućene su mu brojne kritike.²⁰ Ove kritike trebalo je uzeti u obzir i predložiti mjere koje bi omogućile primjenu ove sankcije umjesto što je zamijenjena kaznom zatvora.²¹

U konačnici, posljedice promjena kod kaznenih djela za koja je kao gornja mjera propisana kazna zatvora do 3 godine mogu biti ili kratkotrajne kazne zatvora ili uvjetne osude. Kratkotrajne kazne zatvora izložene su brojnim kritikama (kriminalna infekcija i stigmatizacija osuđenika, neekonomičnost i dr.) i kada je afirmirana novčana kazna 1997. godine, jedan od glavnih argumenta u njezinu korist bilo je odustajanje od kratkotrajnih kazni zatvora. Pored toga, dajući prednost zatvorskom u odnosu na novčano kažnjavanje u potpunosti se ignorira opće poznata problematika pretrpanosti zatvora koja je upravo posljednjih godina vrlo aktualna. Druga moguća posljedica ovih promjena je da će suci umjesto novčanih kazni za ova kaznena djela izricati uvjetne osude. Ne ulazeći u ocjenu je li stroža sankcija novčana kazna ili uvjetna osuda, ostaje nejasno

¹⁷ Novčana kazna ostaje popisana u čl. 114. (Povreda prava na rad i drugih prava iz rada), čl. 115. (Povreda prava na zdravstvenu i invalidsku zaštitu), čl. 305. st. 1. i 2. (Povreda tajnosti podataka), čl. 322. st. 1. (Širenje lažnih i uznemirujućih glasina), čl. 332. (Dogovor za počinjenje kaznenog djela), čl. 333. st. 3. (Udruživanje za počinjenje kaznenih djela). Vidi tabelu 1. na kraju rada.

¹⁸ Grozdanić, V., *Kazne – nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000., str. 337.

¹⁹ Horvatić, Ž., *Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi*, Informator, Zagreb, 1980., str. 51.

²⁰ Bojanić, I., *Promjene u općem dijelu Kaznenog zakona prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12., 2/2005., str. 342.

²¹ Iz državnog odvjetništva stižu upozorenja da će se usvojene promjene osjetiti poglavito u onim predmetima u kojima je uobičajeno da državni odvjetnik zahtijeva izdavanje kaznenog naloga, što je bila uobičajena praksa kod kaznenih djela počinjenih iz koristoljublja. Za ta kaznena djela državni odvjetnici morat će odlučiti hoće li predložiti izricanje zatvorske kazne što znači odustajanje od kaznenog naloga ili će predložiti izricanje uvjetne osude u kaznenom nalogu. Novosel, D., *Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12., 2/2005., str. 366.

zašto sucima nije ostavljena mogućnost da u konkretnom slučaju procjene kojom bi se od ovih dviju sankcija potpunije ostvarila svrha kažnjavanja. Usvojeno rješenje kojim se onemogućuje izricanje novčane kazne najviše ide na štetu načela individualizacije što zacijelo nije bila intencija zakonodavca.

Iz analize navedenih podataka jasno proizlazi da je druga reforma u potpunosti išla u pravcu pooštrenja represije na normativnom nivou u posebnoj djelu Kaznenog zakona, bilo da su se pooštravali kazneni okviri koji su u prvoj reformi ostali nepromijenjeni, bilo da su se ublaženi kazneni okviri iz prve reforme pooštavanjem u drugoj reformi vraćali na stare okvire, bilo da su se pooštreni okviri iz prve reforme u drugoj još više pooštrili.²² Isto tako, može se reći kako je druga reforma poništila gotovo 30% prve reforme i to u svim slučajevima pooštavanja posebnih minimuma (ukupno 42 kaznena okvira), koji su u prvoj reformi ublaženi.

3. Opravdanost ili neopravdanost pooštrenja represije drugom reformom

U obrazloženju Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2006., predlagatelj kao razloge za pooštrenje zakonom propisane represije navodi postojeću sudsku praksu te pogibeljnost i učestalost pojedinih kaznenih djela. Osim toga poziva se i na rezultate ispitivanja stajališta opće i stručne javnosti koji ukazuju da javnost izrečene kazne počiniteljima najtežih kaznenih djela drži neopravdano preblagim.²³

U nastavku ćemo se zadržati na svakom od ova tri prigovora i vidjeti mogu li oni biti otklonjeni poduzimanjem mjera koje idu u pravcu pooštrenja represije ili je pažnju valjalo usmjeriti u drugom pravcu.

3.1. Sudska praksa kao jedan od razloga za pooštrenje represije

Usvojenim izmjenama koje idu u pravcu povišenja posebnog minimuma i ograničavanja dosadašnjih mogućnosti ublažavanja želi se djelovati na sudsku praksu na način da se primjenjivana represija pooštri. Zakonodavac kao cilj svoje strategije navodi ravnomjernije iskorištavanje propisanih kaznenih okvira u izricanju kazni počiniteljima kaznenih djela.²⁴

Pitanje ravnomjernog iskorištavanja propisanih kaznenih okvira zapravo je pitanje odnosa između zakonom propisane represije i one koju kroz kaznenopravne sankcije izriču sudovi. Odnos između zakonom propisane i sudski izrečene kazne

²² I sve ostale izmjene Kaznenog zakona iz općeg djela kojima se u radu nismo posebno bavili išle su u pravcu pooštavanja represije – ograničenje primjene uvjetne osude, novčane kazne, ublažavanja kazna itd.

²³ Detaljnije o tome vidi: Konačni prijedlog, str. 27–29.

²⁴ Konačni prijedlog, str. 29.

predmet je brojnih rasprava o čemu postoji obimna literatura.²⁵ Osvrnut ćemo se na glavna obilježja tog odnosa i prigovore koji mu se upućuju. Zbog okolnosti da naša sudska praksa pribjegava donjoj granici ne može se tvrditi kako postoji nesrazmjer između zakonskog i sudskog odmjeravanja kazne. Takav zaključak temeljio bi se na pogriješnom stavu da se prosjek kazni treba kretati oko sredine između posebnog minimuma i maksimuma propisane kazne. I u teoriji se opravdano naglašava da takav stav nije prihvatljiv.²⁶ Tako se navodi da je zakonodavac, postavljajući široki kazneni okvir kod određene inkriminacije htio ostaviti dovoljno prostora za najteže slučajeve koje smatra iznimkom. U ovoj koncepciji je normalan prosjek kazne blizu minimuma, odnosno nešto viši od minimuma. U prilog tomu govori i niz mogućnosti za ublažavanje kazne i njezinu zamjenu blažim kaznenopravnim sankcijama kod lakših kaznenih djela.²⁷ Naime, ublažavanje kazne stoji sasu na raspolaganju kao mogućnost u procesu individualizacije kazne u slučaju kada to zakon izričito predviđa i u slučaju kada sudac smatra da se zbog posebno izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane. S druge strane, od ukidanja mogućnosti pooštavanja kod višestrukog povrata u prvoj reformi, gornju granicu suci ne mogu prijeći ni u kom slučaju.²⁸ Stoga, dok smo imali moguće dileme i po inerciji prihvaćali matematički način razmišljanja o srednjoj vrijednosti između minimuma i maksimuma, kao polazištu kod izricanja kazne, ukidanjem mogućnosti pooštavanja gornje mjere kazne kao pandana ublažavanju kazne, te dileme su otklonjene. Drugim riječima, kazne koje se pretežito kreću oko donjeg minimuma, iako na prvi pogled nameću problematiku o neravnomjernosti iskorištavanja propisanih zakonskih okvira, zapravo su u potpunosti usklađene s intencijom zakonodavca, što znači da je sudska praksa koja slijedi takav pristup usuglašena sa zahtjevima koji su postavljeni pred nju.

Nema sumnje da će usvojene izmjene dovesti do izricanja strožih kazni jednostavno zato jer Zakon sada tako propisuje. Isto tako, zakonodavac će ostvariti zacrtanu strategiju o ravnomjernijem iskorištavanju zakonskih okvira iz razloga što su sada kazneni okviri smanjeni i na taj način će se stvoriti dojam o većoj usuglašenosti zakonske i sudske politike kažnjavanja. Međutim, ne dovodeći u pitanje pravo zakonodavca da propisuje zakonsku kaznenu politiku, ne možemo na ovom mjestu ne postaviti pitanje jesu li ovakvim izmjenama

²⁵ O odmjeravanju kazne i odnosu između zakonom propisane i sudski izrečene kazne iscrpno vidi u: Maurach, R.; Gössel, H. K.; Zipf, H., *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Teilband 2, C.F. Müller Juristischer Verlag Heidelberg, 1989., str. 536–622., Triffterer, O., *Österreichisches Strafrecht Allgemeiner Teil*, Springer-Verlag, New York, Wien, 1994., str. 502–520.

²⁶ Horvatić, Ž., *Problem odnosa u zakonu propisane kazne i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol.11, 2/2004., str. 392.

²⁷ Zlatarić, vidjeti u: loc.cit.

²⁸ Prilikom donošenja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva, 1997. izostavljena je odredba članka 42. OKZRH o mogućnosti strožeg kažnjavanja višestrukog povratnika.

narušena temeljna načela materijalnog kaznenog prava: načelo individualizacije i načelo ograničenja kaznenopravne prisile.²⁹

3.2. Pogibeljnost i učestalost kaznenih djela kao razlog pooštrenja represije

U obrazloženju druge reforme kao razlog za pooštrenje zakonske represije ističe se pogibeljnost i učestalost pojedinih kaznenih djela. Predlagatelj je smatrao potrebnim kroz promjene kaznenih okvira, bilo povišenjem posebnog minimuma, bilo povišenjem posebnog maksimuma, ili povišenjem obje mjere pooštriti zakonsku represiju prema počiniteljima tih kaznenih djela.³⁰

Nesporno je da su i pogibeljnost i učestalost argumenti za pooštrenje represije pa ćemo se u nastavku zadržati na tim pojmovima.

Kao temeljna orijentacija za opasnost (pogibeljnost) i težinu kaznenog djela služi nam propisana kazna i to njezina gornja mjera.³¹ Naime, teško bi bilo prema posebnom minimumu procijeniti težinu kaznenog djela budući da je isti minimum propisan kod niza kaznenih djela pa je upravo maksimum taj koji upućuje na težinu pojedinog kaznenog djela.³² Donja mjera kazne mogla bi nam ukazivati na odnos težine između onih kaznenih djela koja imaju isti maksimum, ali se razlikuju po propisanom posebnom minimumu.³³ Pored toga, valja imati na umu da se donji minimum kroz institute ublažavanja kazne i oslobođenja od kazne uvijek može modificirati što ide u prilog stajalištu da je za procjenjivanje težine kaznenog djela mjerodavnija gornja granica koja je uvijek izvjesna i koja se ni u kojem slučaju se može prijeći.

Budući da je glavno obilježje druge reforme pooštavanje posebnih minimuma, a ne maksimuma propisane kazne, može se zaključiti da je kod pretežitog broja kaznenih djela kod kojih je mijenjana samo donja mjera kazne (gotovo 2/3 inkriminacija) poruka o njihovoj pogibeljnosti ostala nepromijenjena.³⁴ Drugim riječima, argument o pogibeljnosti kaznenih djela na koji se poziva predlagatelj

²⁹ Primjerice, ako krenemo od pretpostavke da je sudac u čak 9 od 10 slučajeva izrečenih uvjetnih osuda izrekao preblagu kaznu, a da je samo u jednom slučaju ta uvjetna osuda bila adekvatna sankcija, pooštavanjem represije kroz isključivanje mogućnosti uvjetnog kažnjavanja u tom jednom slučaju narušen je princip individualizacije i ograničenja kaznenopravne prisile, a to je neprihvatljivo.

³⁰ Konačni prijedlog, str. 30.

³¹ Konačni prijedlog, str. 28.

³² Primjerice, i za kazneno djelo iskorištavanja djece ili maloljetnih osoba za pornografiju (čl. 196. st. 1.) i za kazneno djelo napuštanja djeteta (čl. 212.) propisan je isti posebni minimum od 1 godine, dok posebni maksimumi od 8 kod prvog, odnosno 3 godine kod drugog kaznenog djela ukazuju na znatnu razliku u težini između ovih kaznenih djela.

³³ Primjerice, i za kazneno djelo otmice najviših državnih dužnosnika (čl. 139.) i za kazneno djelo otmice zrakoplova ili broda (čl. 179. st. 1.) propisana je ista gornja mjera od 15 godina, ali su posebni minimumi različiti.

³⁴ Od 129 kaznenih okvira koji su bili predmet druge reforme, kod njih 50 je povišen posebni maksimum.

može opravdati pooštrenje tek kod nešto više od trećine izmijenjenih inkriminacija kod kojih je povišen posebni maksimum.

Drugi argument kojim zakonodavac opravdava pooštrenje represije je učestalost pojedinih kaznenih djela. Iako učestalost činjenja pojedinih kaznenih djela može biti rezultat niza različitih faktora (primjerice, preširoke zakonske regulative, pogoršanje ekonomske situacije i visoke stope nezaposlenosti, nedovoljne prevencije ili propusta u drugim sustavima koji prethode kaznenom) nije upitno da i ona može biti argument u prilog pooštrenja represije. Međutim, uz podatke glede učestalosti počinjenja kaznenih djela u obrazloženju Konačnog prijedloga se navodi da broj kaznenih djela beznačajno varira u razdoblju od 2000. do 2004., i štoviše, u posljednje tri godine promatranog perioda taj broj je manji negoli u 2001. godini.³⁵ Podatci koje navodi predlagatelj prema kojima je broj prijavljenih počinitelja kaznenih djela u padu, upućuju upravo na suprotan zaključak, da ne postoji učestalost koja bi trebala biti razlog pooštrenja represije. Međutim, podatci predlagatelja su nepotpuni pa time i samo djelomično točni. Naime, prema podacima Državnog zavoda za statistiku u navedenom razdoblju (od 2000. do 2004.), ukupan broj prijavljenih, optuženih i osuđenih osoba u stalnom je porastu.³⁶ Različitost podataka rezultat je okolnosti da je predlagatelj uzeo u obzir samo broj *poznatih* počinitelja kaznenog djela. Međutim, da bismo dobili realnu sliku o kretanju i stanju kriminaliteta moramo uzeti u obzir i prijavljene *nepoznate* osobe. Broj potonjih se od 2000. godine stalno povećava što je vidljivo iz Godišnjeg izvješća o radu Državnog odvjetništva za 2004.:³⁷

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Prijavljene poznate osobe	48564	52882	49853	51388	49315
Prijavljene nepoznate osobe	29294	37468	39672	43469	47499
Ukupno	77858	90350	89525	94857	96814

Iz podataka je vidljivo da nema značajnijih oscilacija u broju prijavljenih punoljetnih poznatih osoba. Njihov broj je u 2004. godini čak manji negoli prethodnih godina. Međutim, ono što zabrinjava jest stalan i značajan porast broja prijave protiv nepoznatih počinitelja kaznenih djela (u 2004. u odnosu na 2003. godinu iznosio je 9%). Porast nepoznatih počinitelja kaznenih djela upućuje na očigledan problem u organizaciji, kadrovskoj ekipiranosti i tehničkoj opremljenosti službi za otkrivanje kriminaliteta.³⁸

³⁵ Konačni prijedlog, str. 25.

³⁶ Statistička izvješća 1278, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005., str. 11.

³⁷ Godišnje izvješće Državnog odvjetništva, 2004. (u daljnjem tekstu: Godišnje izvješće), dostupno na [www. http://www.dorh.hr/Download /2005/09/ 29/Rad_na_kaznenim_predmetima.pdf.](http://www.dorh.hr/Download/2005/09/29/Rad_na_kaznenim_predmetima.pdf), str. 2. i 3.

³⁸ Godišnje izvješće, str. 3.

Kada se, dakle, u cjelini pogledaju podatci o učestalosti i unutar toga odnos između poznatih i nepoznatih počinitelja kaznenih djela u strukturi kriminaliteta onda je jasno da nije bilo nikakvog razloga za pooštavanje kaznene represije, ali da su postojali jaki razlozi za poduzimanjem mjera koje bi išle u pravcu otkrivanja i pronalaženja počinitelja kaznenih djela.

Nadalje, struktura kriminaliteta u RH pokazuje da je počinjeno najviše imovinskih delikata i kaznenih djela u svezi sa zlouporabom opojnih droga.³⁹ I dok imovinska delinkvencija uglavnom nije bila predmet značajnijih izmjena ni kroz prvu ni kroz drugu reformu, kazneno djelo zlouporabe opojnih droga je u proteklih desetak godina već nekoliko puta bilo pooštreno.⁴⁰ Prvo je kao nova inkriminacija uvedeno kazneno djelo posjedovanja opojne droge,⁴¹ zatim je bio povećan posebni maksimum što je imalo za posljedicu nemogućnost izricanja uvjetne osude⁴² i konačno, druga reforma ponovo pooštava kaznu povisujući posebni minimum.⁴³ S obzirom na to da broj počinjenih kaznenih djela u svezi zlouporabe opojnih droga u ukupnom kriminalitetu nameće se zaključak da povećanje propisane kazne nije dovelo do smanjenja broja kaznenog djela. Upravo suprotno, RH kao i ostale zemlje suočena je sa sve većim brojem (ne)djela vezanih uz zlouporabu opojnih droga. Osim što kazneno djelo zlouporabe opojnih droga ima veliki udio u ukupnoj strukturi kriminaliteta, među počiniteljima ovog kaznenog djela ima i znatan broj recidivista što ponovo pokazuje da oštre zakonske sankcije nisu nimalo doprinijele smanjenju broja počinjenja ovog kaznenog djela.⁴⁴ Stoga se nameće pitanje zašto je zakonodavac

³⁹ U 2004. godini, najviše starijih punoljetnika prijavljeno je zbog imovinskih delikata (12617 osoba ili 30,6% od ukupno prijavljenih 41291 starijih punoljetnih osoba). Nakon toga slijede kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (5166 osoba ili 12,5%), a odmah iza njih kaznena djela vezana za zlouporabu opojnih droga (4066 osoba ili 9,8% od ukupno prijavljenih odraslih osoba). Ukoliko se uzmu u obzir samo prijave za kaznena djela iz županijske nadležnosti tada gotovo polovicu kriminaliteta čine kaznena djela zlouporabe opojnih droga. Kod mlađih punoljetnih osoba i maloljetnih osoba kaznena djela vezana na zlouporabu opojnih droga po učestalosti su odmah iza imovinskih delikata. Godišnje izvješće, str. 4., 5. i 80.

⁴⁰ Propisane kazne u RH kod kaznenog djela zlouporabe opojnih droga daleko su represivnije u usporedbi s rješenjima susjednih država. O tome detaljnije vidi Turković, K., *Komparativni prikaz osnovnih obilježja zakonske i sudske politike u Sloveniji, Austriji, Italiji, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 988.

⁴¹ Do 1996. godine, posjedovanje droge za vlastite potrebe nije bilo propisano kao kazneno djelo (vidi čl. 9. Zakona o izmjenama i dopunama Osnovnog krivičnog zakona RH, Narodne novine, 28/1996.).

⁴² Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine, 129/2000.) za kazneno djelo preprodaje opojne droge (čl. 173. st. 2.) dotadašnja kazna zatvora od 1 do 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora zamijenjena je kaznom zatvora od 1 do 12 godina.

⁴³ Vidi čl. 41. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine, 71/2006.).

⁴⁴ Tako, prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2005. godinu, recidivizam kod kaznenog djela zlouporabe opojnih droga (čl. 173. st. 1.-6.) iznosi 21%. Najveći broj povratnika, čak 38%, nalazimo među počiniteljima kaznenog djela preprodaje opojne droge (st. 2.), a upravo je za ovu inkriminaciju kazna već nekoliko puta bila pooštrena. V. Statistička izvješća 1309,

opet, po treći put, pooštrio represiju kada prethodna dva pokušaja nisu polučila nikakav uspjeh?

Ova statistika, osobito podatci o broju prijava protiv nepoznatih počinitelja kaznenih djela potvrđuju staru tezu da je izvjesnost kazne, a ne njezina visina ono što odvraća od činjenja kaznenih djela.⁴⁵ Brzo otkrivanje počinitelja kaznenih djela te jednako tako brzo i učinkovito suđenje imaju daleko veći učinak odvratanja potencijalnih počinitelja od činjenja kaznenih djela negoli visina propisane kazne i u tom je pravcu trebalo usmjeriti reformu.

3.3. Utjecaj javnosti na pooštrenje kazni

U obrazloženju Konačnog prijedloga navodi se kako rezultati ispitivanja stajališta javnosti nesporno ukazuju kako ona nedvojbeno smatra da su izrečene kazne prema počiniteljima najtežih kaznenih djela neopravdano preblage.⁴⁶ To nije ništa novo. Javnost je oduvijek bila nezadovoljna sudskim odmjeravanjem kazne i za očekivati je kako će se to nezadovoljstvo nastaviti i nakon što su najnovije izmjene prihvaćene. Ovaj prigovor javnosti temelji se, s jedne strane, na njezinoj zabludi da će povećanje represije dovesti do smanjenja kriminala te, s druge strane, na neznanju o temeljnim postavkama kažnjavanja propisanim u normativnim aktima. Iz navedenih razloga ovakav je prigovor pravno irelevantan. Ipak, treba ga imati u vidu zbog velikog utjecaja javnosti na političke strukture koje često želeći zadovoljiti porive glasačkog tijela donose odluke koje imaju prvenstveno političke ciljeve. Najnovije pooštrenje represije nakratko će umiriti javnost. Međutim, puno učinkovitije bile bi mjere poduzete u cilju boljeg informiranja javnosti o osnovnim postavkama sudskog odmjeravanja kazne i uspostave bolje međusobne komunikacije između sudbene vlasti i javnosti. Analiza javnog mnijenja glede strogosti kažnjavanja ukazala je na potrebu educiranja javnosti da povećanje sigurnosti i smanjenje kriminala nije izravno povezano s represivnošću kaznenog sustava.⁴⁷

Pored opće, i stručna javnost iznosi prigovore u pogledu sudskog odmjeravanja kazne.⁴⁸ Iz redova sudaca kritike su prvenstveno upućene nedostatnim obrazloženjima činjenica kojima se sud rukovodio prilikom odmjeravanja kazne počinitelju kaznenog djela koja se često svode na stereotipno nabranje olakotnih i otegotnih okolnosti bez njihove poblize analize.⁴⁹ Uz to, sudskoj kaznenoj

Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2005., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2006., str. 179.

⁴⁵ Na to je odavno ukazao i Beccaria. Beccaria, C., *O zločinima i kaznama*, Split, 1984., str. 102.

⁴⁶ Konačni prijedlog, str. 27.

⁴⁷ V. o tome Turković, K., *op.cit.*, str. 954, 999.

⁴⁸ Vidi rezultate istraživanja koje je 2004. godine provela Akademija pravnih znanosti Hrvatske i Hrvatsko udruženje za kazneno pravo i praksu. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.

⁴⁹ Mrčela, M.; Tripalo, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja na području Županijskog suda u Puli*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 673. U istom smislu

politici se prigovara postojanje izvjesnog "tarifiranja" kazni za određeno kazneno djelo pri čemu sud, unatoč utvrđenju osobito otežavajućih okolnosti na strani počinitelja, izriče kaznu u granicama minimuma ili ispod njega.⁵⁰ U ovim prigovorima možemo prepoznati nedostatke u obrazlaganju okolnosti kojima se sud rukovodio prilikom izbora određene vrste i mjere kazne. Takva utvrđenja upućuju na zaključak da bi sudska vlast trebala posvetiti više pažnje tom izuzetno važnom, a istodobno i izrazito kreativnom dijelu posla u procesu suđenja te s jednakom pažnjom utvrđivati kako činjenice koje se odnose na krivnju tako i one koje utječu na visinu kazne.⁵¹ Zakonom propisani okviri daju dovoljno prostora sucu za odmjeravanje kazne i njezinu individualizaciju. Otvorenim ostaje pitanje zašto ga suci uvijek ne koriste na adekvatan način, odnosno zašto više pažnje ne posvete samom odmjeravanju kazne. Dijelom, opravdanje možemo pronaći u okolnosti da su suci preopterećeni velikim brojem predmeta te da nakon što pažljivo utvrde druge okolnosti važne za slučaj, prije svega postojanje kaznenog djela i krivnje, nemaju dovoljno vremena za utvrđivanje svih okolnosti važnih za odmjeravanje kazne, kao završnoj fazi postupka. U takvoj situaciji najelegantnije rješenje je o kazni odlučiti *in favorem* okrivljenika, odnosno kretati se u donjim granicama propisane kazne.

Pooštrenjem represije kroz podizanje posebnih minimuma i smanjenjem raspona propisane kazne navedeni nedostaci neće se otkloniti, ali će se opet narušiti temeljna načela kaznenog prava - načelo individualizacije i načelo ograničenja kaznenopravne prisile.⁵² Iz navedenih razloga pažnju je valjalo usmjeriti mjerama kojima je cilj bolja organizacija sudova koja bi omogućila ravnomjerno opterećenje sudaca te mjerama koje se mogu poduzeti unutar same sudbene vlasti, a odnose se na različite edukacijske tečajeve i kontinuiranu izobrazbu sudaca.⁵³

Prigovori u pogledu izrečenih kazni dolaze i iz državnog odvjetništva. Državni odvjetnici ističu da su sudovi blagi u izricanju sankcija te da se žalbama

vidi Bojanić, I.; Poljak D., *Ostvarivanje zakonske politike kažnjavanja u praksi Županijskog suda u Osijeku kao drugostupanjskog suda u razdobljima 1993-1997. i 1998-2002.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 536.

⁵⁰ Kos, D., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj – ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 472.

⁵¹ Sirotić, V.; Krbec, I., *Zakonska i sudska politika kažnjavanja na području Županijskog suda u Puli*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 565.

⁵² O tome je već bilo riječi u poglavlju 3.1.

⁵³ Ovdje treba istaći da statistički podatci iz 2005., pokazuju da je izrečeno 13,6% više bezuvjetnih kazni zatvora u odnosu na 2004. (vidi Statistička izvješća 1309, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2005., Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2006., str. 12.). Iz navedenih podataka može se zaključiti da su unutar same sudbene vlasti poduzete mjere u pravcu otklanjanja nedostataka na koje su upozorili rezultati istraživanja koje je provela Akademija pravnih znanosti Hrvatske i Hrvatsko udruženje za kazneno pravo i praksu, a koji su sucima bili prezentirani na XVII. savjetovanju Udruženja održanom krajem 2004. u Opatiji.

ne može utjecati na sudsku politiku kažnjavanja.⁵⁴ S obzirom na to da državni odvjetnici smatraju da izrečene kaznenopravne sankcije nisu zadovoljavajuće, opravdano bi bilo za očekivati povećan broj njihovih žalbi kao korektiv na sudsku odluku o kaznenopravnoj sankciji. Međutim, praksa pokazuje suprotno, odnosno smanjenje broja žalbi koje podnose državni odvjetnici u odnosu prema ukupnom broju osuđujućih presuda.⁵⁵ Uz to, suprotno tvrdnjama dijela državnih odvjetnika da se žalbama ne može utjecati na sudsku politiku kažnjavanja, podaci pokazuju da drugostupanjski sudovi u značajnom broju slučajeva prihvaćaju žalbu državnog odvjetnika zbog odluke o kazni.⁵⁶ Iz toga se zaključuje da državni odvjetnici podnošenjem žalbi u kojima su dobro obrazložene sve okolnosti bitne za izbor vrste i mjere kaznenopravne sankcije mogu utjecati na ujednačavanje i promjenu politike kažnjavanja.⁵⁷

4. Zaključak

Kazneno zakonodavstvo Republike Hrvatske od njezina osamostaljenja do danas pokazuje dvije tendencije: jednu koja je išla u pravcu smanjenja kaznenopravne represije, koja je bila izražena u Kaznenom zakonu iz 1997., i drugu koja je predstavljena u najnovijoj reformi i koju karakterizira upravo suprotno - pooštrenje kazni. S obzirom na to da protek vremena između ovih reformi, čini se da nam zakonodavac prečesto šalje proturječne poruke iz kojih je teško razabrati njegovu pravu intenciju. Novo hrvatsko kazneno zakonodavstvo prilagođavalo se praksi naših sudova i ublažavalo kazne. I najnovija reforma ima za cilj usuglašavanje zakonodavne i sudske politike kažnjavanja, no polazi od suprotne pretpostavke u odnosu na onu iz 1997. Sada se ovo usuglašavanje želi postići tako da se sudska politika kažnjavanja pooštri i tako prilagodi intenciji zakonodavca. Jednako tako, 1997. godine proklamirano je načelo individualizacije kazne te alternativne sankcije umjesto kazne zatvora uz afirmaciju novčane kazne. Sadašnja reforma u velikoj mjeri ograničava mogućnost izricanja novčane kazne, ublažavanja kazne i uvjetovanja kazne te time smanjuje mogućnost individualizacije kaznenopravnih sankcija. S obzirom na navedeno može se postaviti pitanje jesu li se 1997. dovoljno sagledale potrebe našeg društva (tu se prvenstveno misli na suočavanje sa sve težim oblicima kriminala), odnosno je li

⁵⁴ Novosel, D., *Žalbe državnog odvjetnika i okrivljenika kao korektiv izrečenih kazni*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004., str. 701. Godišnje izvješće, str. 10.

⁵⁵ Podatke o izrečenim sankcijama i žalbama državnih odvjetnika zbog kazne vidi u: *ibid.*, str. 713.

⁵⁶ Statistika u razdoblju od 2000. do 2004. pokazuje da je državni odvjetnik u skoro polovici predmeta u kojima je bio nezadovoljan izrečenom sankcijom uspio u drugostupanjskom postupku promijeniti tu sankciju. Kada se uzmu u obzir velika državna odvjetništva, najveću uspješnost ima Osijek (48,4%), a najmanju Rijeka (29%). Godišnje izvješće, str. 10-11.

⁵⁷ Tim više iznenađuje podatak da dio državnih odvjetnika često ne podnosi žalbu u onim slučajevima kada im je poznata sudska politika kažnjavanja s obrazloženjem da će žalba ionako biti odbijena. Godišnje izvješće, str. 10.

se pretjeralo sa snižavanjem kaznenih okvira kod određenog broja kaznenih djela ili se, pak, najnovijom reformom pretjeralo s pooštavanjem represije. No, bez obzira kakav je odgovor na prethodno pitanje može se zaključiti da zakonodavac nema jasnu i dosljednu strategiju kod propisivanja kaznenopravne represije i zbog toga treba na sebe preuzeti dio odgovornosti za nezadovoljstvo kaznama koje izriče sudbena vlast. Kada se uzme u obzir da je zakonodavac kod donošenja novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva jasno izrazio svoju namjeru da se smanjenjem kaznenopravne represije i proklamiranjem načela individualizacije približimo europskim trendovima, time je njegova odgovornost za kaznenopravne sankcije kakve izriče sudbena vlast, još veća jer su one u velikom dijelu bile u skladu upravo s tako izraženom intencijom zakonodavca.

Pooštrenje represije na način učinjen drugom reformom nije bilo nužno. I prethodni zakon pružao je dovoljno prostora za izricanje težih kazni, osobito kod težih kaznenih djela. Umjesto čestog mijenjanja zakonskog teksta što u krajnjem uvijek vodi pravnoj nesigurnosti građana, pozornost bi trebalo usmjeriti unaprijedjenju rada nadležnih tijela uprave i pravosuđa u cilju poboljšanja njihove efikasnosti i osobito razvijanja i jačanja njihove senzibiliziranosti za primjenom odgovarajuće represije, (veće ili manje) vodeći računa o počinitelju, kaznenom djelu i realnim potrebama i zahtjevima društva za suzbijanje kriminaliteta.

Literatura

1. Beccaria, Cesare, *O zločinima i kaznama*, prijevod Antun Cvitanić, Logos, Split, 1984.
2. Bojanić, Igor, *Promjene u općem dijelu Kaznenog zakona prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2005.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, 2/2005.
3. Bojanić, Igor; Poljak Dragan, *Ostvarivanje zakonske politike kažnjavanja u praksi Županijskog suda u Osijeku kao drugostupanjskog suda u razdobljima 1993-1997. i 1998-2002.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
4. Grozdanić, Velinka, *Kazne – nova rješenja u Kaznenom zakonu i njihova provedba u sudskoj praksi*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2000.
5. Horvatić, Željko, *Problem odnosa u zakonu propisane kazne i sudskim presudama primijenjene kaznenopravne represije prema počiniteljima kaznenih djela*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
6. Horvatić, Željko, *Novo hrvatsko kazneno pravo*, Zagreb, 1997.
7. Horvatić, Željko, *Izbor kazne u jugoslavenskom krivičnom pravu i sudskoj praksi*, Informator, Zagreb, 1980.
8. Kos, Damir, *Zakonska i sudska politika kažnjavanja županijskih sudova u Republici Hrvatskoj – ubojstvo, razbojništvo i teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
9. Maurach, Reinhart; Gössel, Heinz, Karl; Zipf, Heinz, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Teilband 2, C.F. Müller Juristischer Verlag Heidelberg, 1989.

10. Mitrović, Davor; Tomičić, Zvonimir, *II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2002.
11. Mrčela, Marin, *Ublažavanje kazne prema Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama kaznenog zakona iz 2005. godine*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, br. 2/2005.
12. Mrčela, Marin; Tripalo, Dražen, *Zakonska i sudska politika kažnjavanja na području Županijskog suda u Puli*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
13. Novosel, Dragan, *Žalbe državnog odvjetnika i okrivljenika kao korektiv izrečenih kazni*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
14. Novosel, Dragan, *Pregled predloženih izmjena Kaznenog zakona – posebni dio*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 12, 2/2005.
15. Novoselec, Petar, *Temeljne crte novele Kaznenog zakona od 9. srpnja 2003.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 10, br. 2/2003.
16. Sirotić, Vlado; Krbec, Iztok, *Zakonska i sudska politika kažnjavanja na području Županijskog suda u Puli*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
17. Triffterer, Otto, *Österreichisches Strafrecht Allgemeiner Teil*, Springer-Verlag New York, Wien, 1994.
18. Turković, Ksenija, *Komparativni prikaz osnovnih obilježja zakonske i sudske politike u Sloveniji, Austriji, Italiji, Njemačkoj i Republici Hrvatskoj*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, 2/2004.
19. Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Zagreb, travanj 2006.
20. Statistička izvješća 1278, *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.
21. Statistička izvješća 1309, *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2005.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2006.
22. Godišnje izvješće Državnog odvjetništva, 2004. dostupno na [www.http://www.dorh.hr/Download/2005/09/29/Rad_na_kaznenim_predmetima.pdf](http://www.dorh.hr/Download/2005/09/29/Rad_na_kaznenim_predmetima.pdf).

PRILOG

Tablica 1.⁵⁸

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
91.	Teško ubojstvo	najmanje 10 g. ili zatvorom do 20 g	najmanje 8 g. ili dugotrajni zatvor	najmanje 10 g. ili dugotrajni zatvor
92.	Ubojstvo na mah	od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 10 g.	od 3 g. do 10 g.
96.	Sudjelovanje u samoubojstvu stavak 4.	od 6 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
99.	Teška tjelesna ozljeda stavak 1. stavak 2.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 3 mj. do 3 g od 6 mj. do 8 g	od 6 mj. do 3 g. od 1 g. do 8 g.
100.	Tjelesna ozljeda na mah stavak 2.	od 6 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
101.	Tjelesna ozljeda iz nehaja stavak 2.	od 6 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
105.	Napuštanje nemoćne osobe stavak 2.	od 1 g. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
114.	Povreda prava na rad i drugih prava iz rada	NK ili do 1 g.	NK ili do 1 g.	NK ili do 3 g.
115.	Povreda prava na zdravstvenu i invalidsku zaštitu	NK ili do 1 g.	NK ili do 1 g.	NK ili do 3 g.
125.	Otmica stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 1 g. do 10 g. najmanje 3 g.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g. od 1 g. do 12 g.	od 1 g. do 5 g. od 3 g. do 10 g. najmanje 3 g.
129.	Prijetnja stavak 3.	od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6. mj. do 3 g.

⁵⁸ Usporedba zakonskih okvira nije vršena kod onih inkriminacija koje su nove u odnosu na KZRH i OKZRH te kod onih koje su znatno izmijenjene. Riječ je o sljedećim inkriminacijama: Otmica (čl.125. st. 3.), Rasna i druga diskriminacija (čl. 174. st. 4.), Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice (čl. 177. st. 2.), Međunarodna prostitucija (čl. 178. st. 1.-3.), Morsko i zračno razbojništvo (čl. 180. st. 1.), Spolni odnošaj s djetetom (čl. 192. st. 4.-5.), Podvođenje (čl. 195. st. 3.-6.), Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju (čl. 196. st. 1.), Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži (čl. 197.a st. 2.), Nasilničko ponašanje u obitelji (čl. 215a.), Prijevara (čl. 224. st. 2.), Ucjena (čl. 235. st. 2.), Samovoljno liječenje (čl. 241. st. 1. i 2.), Onečišćenje okoliša (čl. 250. st. 1.), Primanje mita u gospodarskom poslovanju (čl. 294a. st. 1. i 2.), Davanje mita u gospodarskom poslovanju (čl. 294b. st. 1.), Širenje lažnih i uznemirujućih glasina (čl. 322. st. 2.), Udruživanje za počinjenje kaznenih djela (čl. 333. st. 2. i 4.).

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
139.	Otmica najviših državnih dužnosnika	najmanje 3 g.	najmanje 3 g.	najmanje 5 g.
141.	Protudržavni terorizam	najmanje 3 g.	najmanje 3 g.	najmanje 5 g.
143.	Diverzija	najmanje 3 g.	najmanje 3 g.	najmanje 5 g.
145.	Objavljivanje sadržaja državne ili vojne tajne stavak 1. stavak 2.	NK ili do 3 g. do 5 g.	NK ili do 3 g. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.
155.	Kažnjavanje za najteže oblike k. d. protiv RH stavak 2.	najmanje 8 g. / najmanje 10 g. ⁵⁹	najmanje 5 g.	najmanje 10 g.
169.	Međunarodni terorizam stavak 1. stavak 4.	najmanje 1 g. najmanje 5 g.	najmanje 3 g. najmanje 5 g.	najmanje 5 g. najmanje 10 g.
173.	Zlouporaba opojnih droga stavak 2. stavak 3. stavak 4. stavak 5.	od 1 g. do 10 g. najmanje 3 g. od 6 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 1 g. do 12 g. najmanje 3 g. od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	najmanje 3 g. najmanje 5 g. od 1 g. do 5 g. od 1 g. do 5 g.
174.	Rasna i druga diskriminacija stavak 4.		NK ili od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
177.	Protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice stavak 2.		od 6 mj. do 5 g.	od 1 g. do 8 g.
178.	Međunarodna prostitucija stavak 1. stavak 2. stavak 3.		od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ⁶⁰ od 6 mj. do 5 g. od 1 do 8 g. najmanje 3 g.
179.	Otmica zrakoplova ili broda stavak 1.	najmanje 1 g.	najmanje 1 g.	najmanje 3 g.
180.	Morsko i zračno razbojništvo stavak 1.		najmanje 1 g.	najmanje 3 g.
188.	Silovanje stavak 1.	od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 10 g.	od 3 g. do 10 g.
189.	Spolni odnošaj s nemoćnom osobom stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 5 g. najmanje 1 g. najmanje 1 g.	od 1 g. do 8 g. od 1 g. do 10 g. od 1 g. do 10 g.	od 3 g. do 8 g. od 3 g. do 10 g. od 3 g. do 10 g.

⁵⁹ Vidi supra, bilj. 13.⁶⁰ Vidi supra, bilj. 14.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
190.	Prisila na spolni odnošaj	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g.
191.	Spolni odnošaj zlouporabom položaja stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 3 g. od 1 g. do 5 g.
192.	Spolni odnošaj s djetetom stavak 1. stavak 2. stavak 3. stavak 4. stavak 5.	od 6 mj. do 5 g. najmanje 3 g. od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 8 g. najmanje 3 g. od 1 g. do 10 g. najmanje 5 g. najmanje 5 g. ili dug. z.	od 3 g. do 12 g. najmanje 5 g. ili dug. z. najmanje 3 g. najmanje 5 g. ili dug. z. najmanje 8 g. ili dug. z.
194.	Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom	do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
195.	Podvođenje stavak 1. stavak 2. stavak 3. stavak 4. stavak 5. stavak 6.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 8 g. od 3 mj. do 3 g. od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 5 g. od 6 mj. do 3 g. od 1 g. do 5 g. najmanje 3 g. od 1 g. do 5 g. najmanje 5 g.
196.	Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju stavak 1.		od 1 g. do 5 g.	od 1 g. do 8 g.
197.	Upoznavanje djece s pornografijom stavak 1.	NK ili do 1 g.	NK ili do 1 g.	od 6 mj. do 3 g.
197.a	Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži stavak 2.		NK ili do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
208.	Kršenje obiteljskih obveza stavak 1.	od 3 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
209.	Povreda dužnosti uzdržavanja stavak 2.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
212.	Napuštanje djeteta	do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.	od 1 g. do 3 g.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
213.	Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe stavak 1. stavak 2. stavak 3.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 3 g. od 6 mj. do 3 g. od 1 g. do 5 g.
215.	Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta ili maloljetne osobe stavak 2.	od 3 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3. g
215.a	Nasilničko ponašanje u obitelji		od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 5 g.
216.	Krađa stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
224.	Prijevaram stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g. NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.
233.	Lihvarski ugovor stavak 1. stavak 2.	do 5 g. i NK do 3 g. i NK	NK ili do 1 g. NK ili do 1 g.	od 1 g. do 3 g. od 1 g. do 3 g.
234.	Iznuda stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 1 do 10 g.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 5 g. od 3 g. do 10 g.
235.	Ucjena stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 1 g. do 5 g. od 3 g. do 10 g.
240.	Nesavjesno liječenje stavak 1. stavak 2.	do 3 g. do 3 g.	NK ili do 2 g. NK ili do 2 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.
241.	Samovoljno liječenje stavak 1. stavak 2.		do 150 d.d. ili do 6 mj. NK ili do 1 g.	od 6 mj. do 3 g. od 6 mj. do 3 g.
242.	Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela stavak 1. stavak 4.	od 6 mj. do 5 g. od 3 mj. do 3 g.	NK ili do 3 g. od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.
243.	Nepružanje medicinske pomoći	do 3 g.	NK ili do 2 g.	od 6 mj. do 3 g.
249.	Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi stavak 3.	od 6 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g.	od 1 g. do 5 g.
250.	Onečišćenje okoliša stavak 1. stavak 2.	do 3 g.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
271.	Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti stavak 2.	najmanje 3 g.	od 3 g. do 12 g.	najmanje 3 g.
272.	Izazivanje prometne nesreće stavak 3.	najmanje 3 g.	od 1 g. do 10 g.	od 3 g. do 10 g.
273.	Nepružanje pomoći osobi koja je teško tjelesno ozlijeđena u prometnoj nesreći stavak 1. stavak 2.	do 1 g. od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 1 g. NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g.
291.	Nesavjesno gospodarsko poslovanje stavak 1. stavak 2.	do 3 g. od 6 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g. od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 1 g. do 5 g.
294.a	Primanje mita u gospodarskom poslovanju stavak 1. stavak 2.		od 6 mj. do 5 g. od 3 mj. do 3 g.	od 1 g. do 8 g. od 6 mj. do 5 g.
294.b	Davanje mita u gospodarskom poslovanju stavak 1.		od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.
301.	Pomoć počinitelju nakon počinjenja kaznenog djela stavak 1. stavak 2.	do 3 g. do 3 g.	NK ili do 3 g. NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.
303.	Davanje lažnog iskaza stavak 1. stavak 2. stavak 3.	do 3 g. do 3 g. od 1 g. do 10 g.	NK ili do 3 g. NK ili do 3 g. 3 mj. do 5 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ⁶¹ od 6 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.
304.	Sprječavanje dokazivanja stavak 2.	do 1 g.	NK ili do 1 g.	od 3 mj. do 3 g.
305.	Povreda tajnosti podataka stavak 1. stavak 2.	NK ili zatvor do 6 mj. NK ili zatvor do 6 mj.	NK od 150 dd ili do 3 mj. NK od 150 dd ili do 3 mj.	ZIDKZ (NN 105/04.) ⁶² NK ili do 6 mj. NK ili do 6 mj.
311.	Krivotvorenje isprave stavak 2.	od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g.

⁶¹ Vidi supra, bilj. 14.

⁶² Vidi supra, bilj. 14.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
312.	Krivotvorenje službene isprave stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g.
315.	Ovjeravanje neistinitog sadržaja stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g.
317.	Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti stavak 1. stavak 3. u vezi st. 1.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g. od 6 mj. do 3 g.
318.	Napad na službenu osobu stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 3 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g. od 6 mj. do 3 g.
319.	Sudjelovanje u grupi koja sprječava ili napada službenu osobu stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 1 g. do 5 g.	NK ili do 1 g. od 1 g. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 1 do 8 g.
321.	Pozivanje na otpor stavak 1.	od 3 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
322.	Širenje lažnih i uznemirujućih glasina stavak 1. stavak 2.	NK ili do 6 mj.	NK do 150 dd ili do 6 mj. NK ili do 3 g.	NK ili do 1 g. od 3 mj. do 3 g.
324.	Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenog spisa stavak 1.	NK ili do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
327.	Uništavanje ili prikrivanje arhivske građe stavak 1.	do 5 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
332.	Dogovor za počinjenje kaznenog djela	do 1 g.	NK ili do 1 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ⁶³ NK ili do 3 g.
333.	Udruživanje za počinjenje kaznenih djela stavak 1. stavak 2. stavak 3. stavak 4.	od 3 mj. do 5 g. do 1 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g. NK ili do 1 g. od 3 mj. do 3 g.	ZIDKZ (NN 105/04.) ⁶⁴ od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 8 g. NK ili do 3 g. od 6 mj. do 5 g.

⁶³ Vidi supra, bilj. 14.⁶⁴ Vidi supra, bilj. 14.

Čl.	Kazneno djelo	KZRH i OKZRH	I. reforma	II. reforma
335.	Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari stavak 1.	do 3 g.	NK ili do 3 g.	od 3 mj. do 3 g.
336.	Sudjelovanje u grupi koja počini kazneno djelo stavak 1. stavak 2.	od 3 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.	od 3 mj. do 3 g. od 1 g. do 8 g.	od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 10 g.
337.	Zlouporaba položaja i ovlasti stavak 1. stavak 2. stavak 3.	do 3 g. od 3 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g.	NK ili do 3 g. od 3 mj. do 5 g. od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g. od 6 mj. do 5 g. od 1 g. do 5 g.
347.	Primanje mita stavak 1. stavak 2.	od 1 g. do 10 g. od 6 mj. do 5 g.	od 6 mj. do 5 g. od 3 mj. do 3 g.	od 1 g. do 8 g. od 6 mj. do 5 g.
348.	Davanje mita stavak 1.	od 6 mj. do 5 g.	od 3 mj. do 3 g.	od 6 mj. do 3 g.

Summary

CRIMINAL LAW REFORM – FROM SIGNIFICANT REDUCTION TO SIGNIFICANT INCREASE OF CRIMINAL REPRESSION

This article analyses fundamental characteristics and relation between the two significant reforms of the Croatian criminal legislation within the last ten years. The analysis clearly demonstrates that, on the normative level, the first reform reduced repression, while the second took a complete turn and significantly increased repression.

Results of the analysis demonstrate that the legislator does not have a clear and consistent strategy in regulating criminal repression, as well as that increase in criminal repression, in the extent and in the manner contained in the second reform, was not necessary since the previously existing provisions did leave enough room for application of more severe sanctions.

Key words: reforms of substantive criminal legislation, criminal legal repression.

Zusammenfassung

**ÄNDERUNGEN DES STRAFGESETZES – VON
WESENTLICHER MILDERUNG BIS ZUR WESENTLICHEN
VERSCHÄRFUNG STRAFRECHTLICHER REPRESSION**

In der Arbeit werden grundlegende Charakteristiken und die Beziehung zwischen zwei bedeutenden Reformen analysiert, die die kroatische Strafgesetzgebung in den letzten zehn Jahren durchgemacht hat. Aus der Analyse geht klar hervor, dass die erste Reform auf dem normativen Niveau in Richtung einer Milderung von Repressionen verlief, während die zweite Reform völlig in entgegen gesetzter Richtung ging und die Repression wesentlich verschärft hat.

Die Ergebnisse der Analyse lassen des Schluss zu, dass der Gesetzgeber keine klare und konsequente Strategie bei der Vorschreibung strafrechtlicher Repressionen besitzt sowie, dass Ausmaß und Art der Verschärfung der Repression in der zweiten Reform nicht nötig waren, da das Gesetz auch vor dieser Reform für die Auferlegung schwerer Strafen genügend Raum gelassen hat.

Schlüsselwörter: *Reformen der materiellen Strafgesetzgebung, strafrechtliche Repression.*

Sommario

**RIFORMA DELLA LEGGE PENALE
– DALLA SIGNIFICATIVA MITIGAZIONE
AL SIGNIFICATIVO INASPRIMENTO
DELLA REPRESSIONE PENALE**

Nel lavoro si analizzano le caratteristiche fondamentali e il rapporto tra due significative riforme della legislazione penale croata negli ultimi dieci anni. L'analisi mostra chiaramente che a livello normativo la prima riforma riduce la repressione, mentre la seconda opera un'inversione completa e aumenta significativamente la repressione.

I risultati dell'analisi dimostrano che il legislatore non ha una chiara e consistente strategia nel disciplinare la repressione penale, così come che l'incremento nella repressione penale al livello e nel modo contenuto nella seconda riforma non era necessario poiché le disposizioni precedentemente esistenti lasciavano abbastanza spazio all'applicazione di sanzioni più severe.

Parole chiave: *riforma della legislazione penale sostanziale, repressione penale.*